

INNOWACYJNE KIERUNKI ROZWOJU TRANSPORTU

Prof. Jan Burnewicz, Uniwersytet Gdański

CZYNNIKI ZMUSZAJĄCE DO DALSZYCH INNOWACJI W TRANSPORCIE I LOGISTYCE:

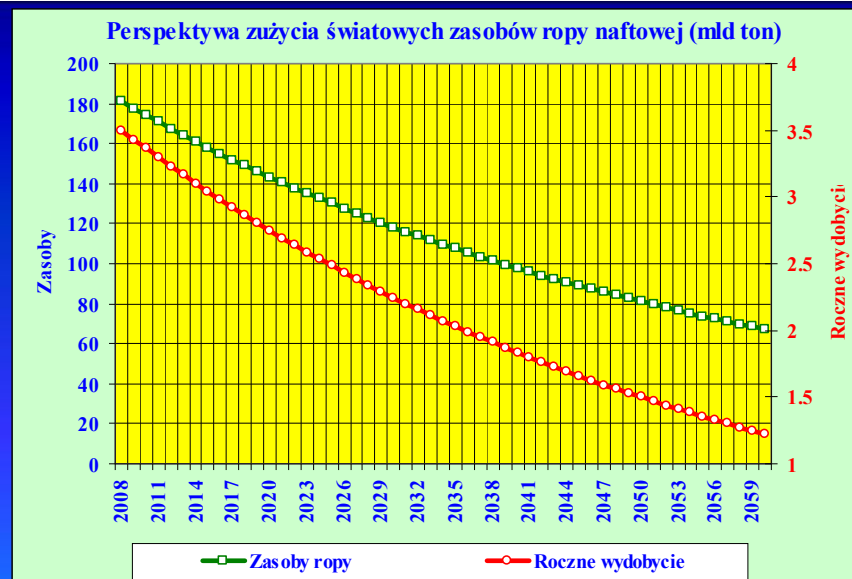
1. **Wady istniejących środków i form transportu** (energochłonność, terenochłonność, zawodność i niekompatybilność techniczna, ograniczona dostępność przestrzenna i czasowa, uciążliwość dla otoczenia);
2. **Chaos w powstawaniu potrzeb transportowych i w ich zaspokajaniu** (istnienie nie weryfikowanych przez operatorów logistycznych zbędnych potrzeb transportowych, transportochłonna produkcja i dystrybucja);
3. **Nietrwałość i kapitałochłonność infrastruktury transportowej** (nakłady na budowę i regenerację jej sieci musiałyby stale rosnać szybciej niż PKB);
4. **Dominacja indywidualnych form transportu nad formami zbiorowymi** (transport mniej efektywny góruje nad bardziej efektywnym, z samochodu osobowego korzysta najczęściej tylko jego kierowca);
5. **Wysoka zależność od paliw silnikowych** (bez tradycyjnego silnika spalinowego współczesne środki transportu nie mogą się poruszać);

KONIECZNOŚĆ NOWEGO PRZEŁOMU TECHNOLOGICZNEGO W TRANSPORCIE

1. Wyczerpanie się za około 90-100 lat zasobów ropy naftowej na świecie

2. Przekroczenie społecznie akceptowalnego poziomu intensywności ruchu i przewozów

3. Zachwianie równowagi przyrody i jej zdolności do regeneracji

UWARUNKOWANIA INNOWACJI WE WSPÓŁCZESNYM TRANSPORCIE

1. Silny światowy potencjał naukowy pracujący na rzecz transportu;
2. Dojrzała sfera technologiczna i przemysłowa zaopatrująca transport;
3. Obfitość nowych materiałów i nanotechnologii przydatnych w transporcie;
4. Pojawienie się wielu technologii przełomowych (nowej generacji akumulatory dużej pojemności, nowe hydrogenu do ogniw paliwowych, geomateriały dla budownictwa transportowego);
5. Udane aplikacje informatyczne i informacyjne w transporcie;
6. Wrogość lobby naftowego wobec innowacji w sferze napędów;
7. Konserwatyzm i sceptycyzm technologiczny wielu społeczności i polityków transportowych;
8. Duże ryzyko i kapitałochłonność wdrażania innowacji w transporcie;
9. Nagromadzenie dużego majątku tradycyjnych form transportu będących jeszcze w dobrym stanie technicznym;
10. Trwająca wciąż wiara w odkrycia nowych zasobów ropy naftowej;

WSPÓŁCZESNY OKRES PRZEŁOMU TECHNOLOGICZNEGO W SYSTEMACH TRANSPORTOWYCH – SYMPTOMY:

- Zastępowanie silników spalinowych alternatywnymi technikami napędu (elektrycznym, wodorowym, hybrydowym, na sprężone powietrze);
- Ewolucja konstrukcji środków transportu według koncepcji pojazdu czystego ekologicznie i przyjaznego człowiekowi;
- Upowszechnienie nanomateriałów w przemyśle środków transportu i budownictwie infrastrukturalnym, nowoczesny recykling i utylizacja uciążliwych odpadów;
- Elektronizacja monitorowania i sterowania ruchem oraz kontroli bezpieczeństwa ruchu i przewozów;
- Przechodzenie od logistyki 3PL do 4PL i 5PL z naciskiem na optymalizację i minimalizację popytu na transport;

NAJBARDZIEJ OBIECUJĄCE INNOWACJE W TRANSPORCIE SAMOCHODOWYM

1. samochody całkowicie elektryczne (*All-Electric Vehicle, Battery Electric Vehicle – BEV*);
2. samochody o napędzane ogniwami paliwowymi (*Fuel Cell Vehicles - FCVs*);
3. samochody napędzane sprężonym powietrzem (*Compressed-Air Cars*);
4. hybrydowe pojazdy samochodowe (*Hybrid Electric Vehicle - HEV*);
5. drogowe pojazdy prowadzone automatycznie (*Road Automatic Guided Vehicles - AGV*);
6. drogowo-szynowe pojazdy z podwoziem hybrydowym (*Dual Mode Vehicle*);
7. rozwijane w Australii, USA i zachodniej Kanadzie pociągi drogowe (*Road Trains*);
8. konstrukcje samochodów osobowych o zwiększonej przedniej widoczności (*Full Transparent Front Vehicle*);

W 2009 r. światowi producenci motoryzacyjni prezentowali ponad 100 modeli samochodów elektrycznych i ponad 110 modeli samochodów o napędzie hydrogenowym (ciekły lub sprężony wodór) lub hybrydowym.

INNOWACJE W TRANSPORCIE LOTNICZYM

W lotnictwie cywilnym procesy innowacyjne obejmują: 1) koncepcje nowej generacji samolotów, 2) nowej generacji wyposażenie nawigacyjne tradycyjnych samolotów, 3) oparte na technologiach informatycznych i satelitarnych systemy organizacji ruchu lotniczego, 4) nowej generacji lotniska i lądowiska. Wśród obserwowanych trendów innowacyjnych w tej gałęzi jako najważniejsze można wymienić:

- koncepcje i prototypy samolotów pionowego startu o zmiennej geometrii skrzydeł (*Rotorcraft, Tiltrotor*), takich producentów, jak: Textron, Erica i innych,
- nowej generacji sterowce towarowe (*Airship, Dirigeable*),
- konstrukcje samolotów przyjaznych dla środowiska o niskiej emisji hałasu i CO₂ (*eco-friendly planes*),
- Samoloty nowej generacji typu „latające skrzydło” (bez tradycyjnego kadłuba)
- bardzo duże samoloty pasażerskie (typu Airbus 380, prototypu 1000-miejscowego Boeinga 797 *Blended Wing*, eksperymentalnego samolotu Boeing i NASA X-48B) dla zmniejszenia liczby startów i lądowań na lotniskach i ograniczenia na nich kongestii,
- lotniska nowej generacji (w tym *Smart Automated Airports, Highway in the Sky, Off-Shore Air Stations*),
- fuzje wielkich lotnisk z miastami i przekształcanie ich w centra logistyczne (*Aéropolis*)
- technologie zautomatyzowanego bezpiecznego sterowania ruchem lotniczym (ATS).

INNOWACJE W TRANSPORCIE MIEJSKIM

1. Trzy poziomy ruchu: naziemny, podziemny, napowietrzny

2. Pojazdy czyste ekologicznie

3. Inteligentne systemy sterowania ruchem

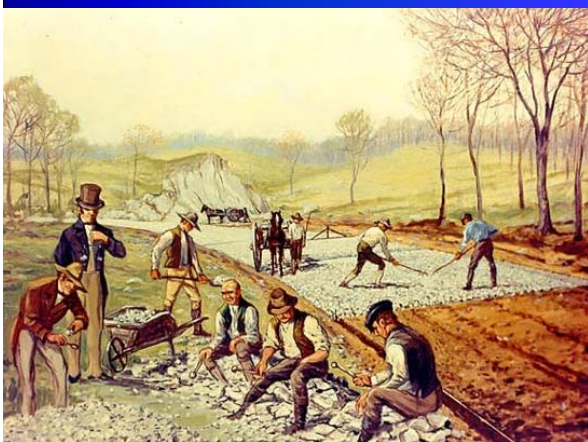
4. Car towers

5. Car-sharing i Bike-sharing

INNOWACJE W BUDOWIE I UTRZYMANIU INFRASTRUKTURY TRANSPORTOWEJ

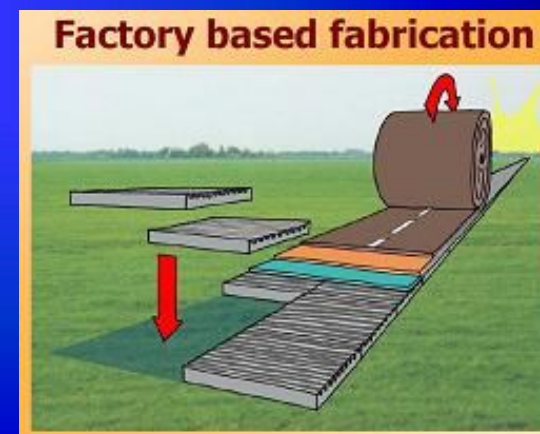
- stosowanie materiałów alternatywnych wobec tradycyjnego kruszywa skalnego (*alternative materials in road construction, recycling materials in road construction*),
- nowe materiały uzupełniające tradycyjny asfalt, beton lub beton asfaltowy (geotekstylia, geosyntetyki, kompozyty, polimery i inne),
- bezpoślizgowe nawierzchnie (*skid-resistant road surfaces*),
- kolektory energii słonecznej służące podgrzewaniu nawierzchni dróg i usuwaniu lodu (*de-icing the road surface in winter*),
- nawierzchnie dróg absorbujące hałas w osiedlach (*new noise-absorbing road surfaces*)
- systemy nawigacji satelitarnej i kontroli ruchu drogowego,
- systemy zarządzania drogowymi miejscami postojowymi,
- budowa podziemnej infrastruktury do przewozów ładunków drogowych

Dawna budowa drogi

Współczesna budowa drogi

Futurologiczna budowa drogi

NAJCZĘŚCIEJ WYSTĘPUJĄCE TYPY REGIONALNYCH INNOWACJI TRANSPORTOWYCH

1. Multimodalne węzły (huby) integrujące sieć transportową dużych aglomeracji (szybkie przesiadki z jednego środka transportu na inny, synchronizacja rozkładów jazdy);
2. Nowej generacji kolej regionalna (lekkie szynobusy, wkrótce z napędem hydrogenowym);
3. Tramwaj dwusystemowy (*Tram-Train*), łączący w sobie właściwości pojazdu kolejowego i tramwaju, mogący poruszać się zarówno po torowiskach kolejowych jak i tramwajowych ;
4. Automatyczne parkingi wielopoziomowego składowania samochodów osobowych (sterowane komputerowo, oszczędzające w poziomie przestrzeń miejską);
5. Podziemny miejski transport ładunków (metro towarowe, kolej rurowa);
6. Unikalna infrastruktura służąca poruszaniu się i komunikowaniu z trudno dostępnymi punktami (niekonwencjonalne koleje, windy, wyciągi, itp.);
7. Systemy nowoczesnego udostępniania miejskich rowerów publicznych (*bike sharing*);
8. Systemy współużytkowania samochodów osobowych (*car sharing*);

POTRZEBNE INNOWACJE TRANSPORTOWE NA POMORZU

1. Pełna i realna integracja transportu miejskiego w Trójmieście (infrastrukturalna, technologiczna, organizacyjna, informacyjna, biletowa, istnienie w Gdańsku i Gdyni nowoczesnych hubów transportu miejskiego);
2. Niezależny od ogólnej sieci transportowej Trójmiasta system komunikacji pasażerskiej z lotniskiem w Rębiechowie (automatyczna kolejka, system PRT?);
3. Nowoczesny system komunikacji pasażerskiej między Trójmiastem a pozostałymi większymi miastami województwa (regeneracja połączeń kolejowych na bazie innowacyjnych technologii);
4. Zmniejszenie zatłoczenia ulic za pomocą nowoczesnych systemów sterowania ruchem, rozwoju telepracy, wprowadzenia samochodów elektrycznych typu Tango, itd.;
5. Optymalizacja parkowania samochodów na ulicach i osiedlach (automatyczne parkingi wielopoziomowe, usunięcie z miasta dużych ciężarówek);
6. Integracja transportu publicznego z systemem ruchu rowerowego (nowoczesne wielopoziomowe parkingi rowerowe przy węzłach komunikacji miejskiej, pojazdy dostosowane do przewozu rowerów, zwłaszcza na przedmieściach);

SLABE ELEMENTY WSPÓŁCZESNYCH SYSTEMÓW TRANSPORTOWYCH WYMAGAJĄCE DZIAŁAŃ INNOWACYJNYCH:

- a) transport samochodowy: nadmierna energochłonność, niskie bezpieczeństwo, terenochłonność, chaotyczny ruch, wysoka uciążliwość dla środowiska;
- b) transport kolejowy: separacja technologiczna od innych form transportu lądowego, mała dostępność przestrzenna, zależność od masowości ruchu;
- c) transport wodny śródlądowy: powolność żeglugi, wysoka zależność od stanu wód;
- d) transport morski: powolność żeglugi, znaczne ryzyko zatonięcia statków, uzależnienie od istnienia portów wyposażonych w dobrą infrastrukturę;
- e) transport lotniczy: zależność od jednego rodzaju nośnika energii, duża wrażliwość na załamania pogody, ograniczenia urbanistyczne lotnisk;
- f) logistyka: duży odsetek zbędnych potrzeb transportowych;

GŁÓWNE PRZYCZYNY NIEPOWODZEŃ INNOWACYJNYCH I CHYBIONYCH WYNAŁAZKÓW TRANSPORTOWYCH

- wąski zakres zastosowania (mały popyt, ograniczony rynek);
- wysoka kapitałochłonność prac badawczych, wdrożeniowych i inwestycji użytkowych;
- obciążenie trwałymi wadami (uciążliwość dla otoczenia, zawodność, energochłonność);
- szybkie starzenie się pomysłu (duża liczba potencjalnych substytutów);
- niska konkurencyjność w stosunku do istniejących technologii tradycyjnych;
- brak wsparcia ze strony czynników politycznych;
- brak zainteresowania ze strony przemysłu środków transportu;
- brak zainteresowania ze strony przedsiębiorstw transportowych;
- niechęć lub obawy użytkowników i społeczeństwa (np. metro bezzałogowe);

MIEJSKIE AUTOBUSY WODOROWE MERCEDES CITARO [2009 R.]

REGIONALNY WYMIAR INNOWACJI TRANSPORTOWYCH

1. Specyfikę regionalną mają w większej mierze innowacyjne obiekty infrastrukturalne niż innowacyjne środki przewozowe;
2. Regiony dokonują raczej transferu nowych technologii z innych obszarów, korzystając z systemu wymiany dobrych praktyk transportowych, niż tworzą od podstaw własne koncepcje innowacyjne;
3. Regionalne innowacje transportowe są potrzebne szczególnie w przypadkach, gdy zawodzą wieloletnie wysiłki podejmowane dla rozwiązania chronicznych problemów transportowych tradycyjnymi metodami (walka z korkami ulicznymi, brakiem miejsc parkingowych, hałasem, itd.);
4. Potrzeba regionalnych innowacji transportowych istnieje w szczególności w dużych aglomeracjach, podczas gdy w prowincjonalnej przestrzeni (wiejskiej i małomiasteczkowej) wystarczające są tradycyjne rozwiązania transportowe podporządkowane walorom natury i ochronie warunków lokalnej wytwórczości;
5. Regiony różnią się w dużej skali chłonnością innowacyjną w zakresie rozwiązań transportowych: od zerowej w regionach zacofanych gospodarczo, do bardzo wysokiej w regionach zamożnych, szczególnie gdy cechuje je wysoka gęstość zaludnienia i wysoka intensywność ruchu w ich przestrzeni;